

Szyfr sultana: tajny alfabet a ka u ku Fumban | Kamerun

Sułtan potrzebował szyfru. Wymyślił własny alfabet: a ka u ku. Był koniec XIX wieku, a na tron królestwa Bamun wstąpił właśnie Ibrahim Njoya, zasłużenie nazywany Wielkim (Njoya the Great).

Ibrahim - król na trudne czasy

Królestwo Bamum (było zagrożone. Po walkach o władzę (zajrzyj do wpisu Gra o tron gdzie poznasz historię królowej Ngungure, która panowała przez zaledwie 30 minut!), w 1863 r. na tron wstąpił Nsangu, syn Ngungure. Za czasów jego panowania, Kamerun stał się niemiecką kolonią, jednak królestwo Bamum zachowało suwerenność. Co ciekawe do dziś Bamum (jako osobne królestwo) ma odrębną armię i prawo. Z pewnością do zachowania wyjątkowej kultury i historii Bamum przyczynił się król Ibrahim Njoya. Objął władzę w 1889 r. w trudnym czasie, gdy kolejne afrykańskie królestwa były podbijane przez europejskie mocarstwa.

Nowy pałac sultana

Jako władca uznał, że potrzebuje godnej siedziby. Co prawda nas zachwyca dawna rezydencja z ogromnymi rzeźbionymi kolumnami, ale król (zapewne pod wpływem ilustracji z Europy) postanowił stworzyć coś bardziej trwałego. Tak powstał pałac w Fumban. Dziś część pałacu jest udostępniona do zwiedzania, a spora część ekspozycji jest poświęcona królowi Ibrahimowi. Jeśli jednak dotrzesz do Fumban, może okazać się, że ekspozycje przeniesiono już do nowego muzeum (tego z pajakiem na dachu), a dawna siedziba władców jest już niedostępna dla postronnych.

Władca i jego dwór

Stosownie do pozycji, Ibrahim miał wiele żon. Brytyjski pułkownik, który spotkał Ibrahima w 1914 r. zanotował, iż władca miał 600 żon i 149 dzieci, choć inni Europejczycy przypisywali mu posiadanie 1200 żon i konkubin (oraz około 350 dzieci). Pod wpływem niemieckich misjonarzy król przyjął chrześcijaństwo, jednak posiadanie tak licznej rodziny nie dawało się pogodzić z nakazami misjonarzy, zatem w 19156 r. władca (wraz ze sporą częścią dworu) przyjął islam, stąd w opisach jego biografii znajdziemy zamiennie słowa król i sultan. Zachowały się opisy dworskiego ceremoniału, na przykład audyencji, których król udzielał poddanym:

Każdy dworzanin, który chce z nim porozmawiać, przyjmuje postawę skulony, zdejmując jarmułkę, składa ręce i okrążając się za obecność, dociera w końcu do królewskiego łokcia. Tutaj odwraca głowę i ochryplym szeptem wyraża swoją prośbę. Kiedy król kaszle lub odchrząkuje, wszyscy obecni cicho klaszczą w dłonie.

Alfabet a ka u ku

Przed panowaniem Ibrahima, długa historia ludu Bamum była zachowana głównie dzięki opowieściom. Grioci (pieśniarze, będący afrykańskim odpowiednikiem średniowiecznego trubadura) w melorecytacjach przekazywali z pokolenia na pokolenie historie władców i ich podbojów. Ale pamięć ludzka jest ułomna, a wypowiadane słowa są ulotne.

Król Ibrahim Njoya był prawdziwym wizjonerem. Wiedział, że tylko zapis pozwoli zachować dla potomnych to, co najważniejsze. Co więcej, świadom zagrożenia kolonialnym podbojem, uznał, że potrzebuje mieć szyfr. Własny język, nieznanymi wrogom. Zafascynowany arabskim pismem, zaczął tworzyć alfabet a ka u ku (znany też jako: a-ka-u-ku), by zapisywać opowieści z języka bamum. Rozwijał go przez 14 lat (od 1896 do 1910 roku), a początkowe piktogramy z czasem zostały zastąpione przez pismo sylabiczne. Ostatnia, siódma wersja pisma, składała się z 83 znaków i cyfr.

Kres dynastii

Życie pisze jednak własne scenariusze: czcionka Bamum została odlana w 1918 roku, jednak już kilka lat później pismo przestało być używane... Jednak powstanie tego pisma pomogło zachować i rozpowszechnić wiedzę o historii królestwa i jego ludu. Dziś na ulicach Fumban znajdziemy zapisy w a ka u ku: głównie przy portretach dawnych władców. A skąd taka nazwa alfabetu? Od jego pierwszych czterech liter, a tak wygląda zapis liter całego alfabetu:

᠊ ᠋ ᠎ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋
a ka u ku e re tə ə ni i la pa ri rie

᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋
le me ta nda ᠋᠋᠋ m su mu si si ᠋᠋᠋᠋ ᠋᠋᠋᠋ kje ket

᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋
nuə nu ᠋᠋᠋᠋ ᠋᠋? ᠋᠋ ᠋᠋? ja ᠋᠋᠋᠋ ku᠋᠋᠋ pu᠋᠋᠋ ᠋᠋᠋᠋ nte py wy

᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋
pe fe ru lu mi ni ru᠋᠋᠋ rə ken ᠋᠋᠋᠋᠋ ᠋᠋᠋ ᠋᠋ ᠋᠋ ᠋᠋᠋᠋ puə

᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋
fu fə᠋᠋᠋ wa na li pi lə? kə mben ren men ma ti ki

᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

mə mba tet kpa ten ntu samba famə kəvu kə᠋᠋᠋᠋᠋

᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋ ᠋
. : , ; ?

Dynastia królów Bamum zakończyła się na wnuku sultana: Ibrahimie Mbombo Njoya. Jak przystało na nowoczesnego władcę pełnił rządowe funkcje: był senatorem, wiceministrem w kilku departamentach Kamerunu oraz królem ludu Bamum od 1992 roku aż do śmierci w 2021. Dla potomności pozostała niezwykła historia władcy, który stworzył własny alfabet.

(c) Anna Olej-Kobus | AfrykAnka.pl

Jeśli ten wpis Ci się przydał, będę Ci wdzięczna za kawę: www.buycoffee.to/afrykanka

Więcej inspirujących opowieści znajdziesz w moich książkach:

- [Zwierzęta Afryki. Przewodnik na safari](#)
- [Namibia. Przez pustynię i busz](#)
- [USA. Droga 66 i Dziki Zachód](#)

Do kupienia z autografem w sklepie www.namib.pl

*Kupując w naszym sklepie **NAMIB.pl** wspierasz prowadzenie blogów: AfrykAnka.pl oraz TravelNamibia.pl*